

Kieswijzers in Duitsland populairder dan ooit

Naast Wahl-O-Mat is er nu ook Bundeswahlkompass

Achtergrond - 18 september 2013

Toen de eerste kieswijzer in Duitsland in 2002 werd geïntroduceerd, waren veel partijen wantrouwig. Zouden die de kiezer niet verkeerd beïnvloeden? Inmiddels zijn kieswijzers gerespecteerde hulpmiddelen bij verkiezingen. Naast de Wahl-O-Mat is er nu ook het Bundeswahlkompass. Beide kieswijzers hebben hun eigen ideeën over hun functie tijdens verkiezingen.

De Wahl-O-Mat en het Bundeswahlkompass, de kieswijzers voor de Bondsdagverkiezingen in Duitsland, zijn allebei van Nederlandse origine. De Wahl-O-Mat is gebaseerd op de StemWijzer van het Nederlandse Pro Demos en bestaat sinds 2002. Het Bundeswahlkompass is van Kieskompas, verbonden aan de Vrije Universiteit Amsterdam en is dit jaar nieuw in Duitsland.

Het Bundeswahlkompass is inmiddels zo'n kwart miljoen keer gedaan, zegt André Krouwel, wetenschappelijk directeur van Kieskompas. Dat is een stuk minder dan de 9 miljoen keer waar de Wahl-O-Mat nu naar eigen zeggen op zit. "Maar wij zijn nieuw. We investeren in een kieswijzer voor Duitsland omdat we een preciezere methode hebben voor het beoordelen van de stellingen dan de Wahl-O-Mat. En omdat we er onderzoek mee doen."

Alternative für Deutschland

Dankzij de gegevens die de gebruikers van het Bundeswahlkompass over zichzelf invullen - leeftijd, geslacht, opleiding, op welke partij ze eerder stemden - kunnen Krouwel en zijn team politieke analyses maken. "We onderzoeken nu bijvoorbeeld waar de kiezers van de Alternative für Deutschland (de nieuwe Duitse anti-europartij - red.) vandaan komen en waarom ze op die partij stemmen. Zijn ze anti-EU? Tegen migranten? Of zijn ze boos op de traditionele partijen?"

In tegenstelling tot de makers van de Wahl-O-Mat is Krouwels team commercieel. Daarom kunnen ze hun analyses verkopen aan mediapartners. Op dit moment is dat de Duitse krant Tagesspiegel. Maar Krouwel is ook in gesprek met weekblad Der Spiegel, zegt hij.

Doe de kieswijzers:

[Wahl-O-Mat >>](#)

[Bundeswahlkompass >>](#)

Privacy

Voor de Bundeszentrale für politische Bildung (bpb) die de Wahl-O-Mat maakt, is de eigen kieswijzer juist geen onderzoeksinstrument, zegt Martin Hetterich van de bpb. “Het doel van de Wahl-O-Mat is dat mensen geïnformeerd worden over partijen en politieke onderwerpen. Dat ze zich daarmee bezig houden en er met hun vrienden en familie over praten.”

Dat de bpb niets met de resultaten doet, maakt het voor kiezers ook aantrekkelijker om mee te doen aan de Wahl-O-Mat, zegt Hetterich. “De bpb valt direct onder het ministerie van Binnenlandse Zaken. Daar valt ook de binnenlandse veiligheidsdienst onder. Als je bang bent dat je gegevens geregistreerd worden, kan dat een drempel zijn om mee te doen”, aldus Hetterich. “Duitsers zijn erg gevoelig voor de omgang met data. Mensen vinden hun politieke keuze privé. We willen niet dat mensen zich bedreigd voelen.”

Speels

De Wahl-O-Mat vul je ook niet in, maar speel je, zegt Hetterich. “Het is een test zoals in een tijdschrift, die laat zien waar je staat. Het moet niet te serieus zijn, maar speels en licht. Het is niet alleen bedoeld voor politieke professionals, maar juist ook voor mensen die niet zo politiek ervaren zijn. Daarom maken we de Wahl-O-Mat ook met een groep jonge mensen van tussen de 18 en de 26.”

De beoordeling van de stellingen laat de bpb aan de politieke partijen over. Zij krijgen 85 stellingen toegestuurd, waarvan ze zelf kunnen aangeven of ze het er mee eens of oneens zijn. De standpunten worden daarna gecontroleerd. “Soms worden standpunten opportunistisch ingevuld. Dat halen we er dan uit”, zegt Hetterich.

Genuanceerd

Het Bundeswahlkompass laat experts bepalen wat de standpunten van de partijen over de stellingen zijn. De experts baseren zich daarvoor op de verkiezingsprogramma's, zegt Krouwel. “Dat moet je partijen niet zelf laten doen. Die zeggen wat hen het beste uitkomt.” Daarnaast biedt Krouwels kieswijzer gebruikers meer mogelijkheden om een stelling te beoordelen. Bij de Wahl-O-Mat is de keuze ‘mee eens’, ‘neutraal’ of ‘mee oneens’. Het Bundeswahlkompass geeft

ook de opties: 'helemaal mee eens' en 'helemaal mee oneens'. "Zo kun je partijen beter onderscheiden", legt Krouwel uit. "Neem een milieustelling. Daar zijn SPD en Die Grünen allebei voor. Maar Die Grünen zijn veel groener. Dat kunnen wij tot uitdrukking brengen."

De methode van het Bundeswahlkompass leidt tot een genuanceerdere uitslag voor de kiezer dan die van de Wahl-O-Mat. Daarentegen doen in Krouwels kieswijzer negen partijen mee, terwijl de Wahl-O-Mat 29 van de 30 Duitse partijen heeft opgenomen. De 30e partij had de stellingen niet teruggestuurd, meldt de bpb op zijn website.

Extreem-rechts

De bpb is door een gerechtelijke uitspraak uit 2009 verplicht alle partijen in de Wahl-O-Mat op te nemen die aan de Bondsdagverkiezingen meedoen, na een klacht van een kleine partij die zich benadeeld voelde. De uitspraak lag en ligt gevoelig in Duitsland, omdat daardoor ook rechts-extremistische partijen in de Wahl-O-Mat opduiken. De bpb gaat op zijn website uitgebreid in op deze gevoeligheid en verwijst kiezers naar de website van de binnenlandse veiligheidsdienst, die vermeldt welke extremistische partijen ze in de gaten houdt.

Toch is het feit dat alle partijen nu meedoen aan de Wahl-O-Mat een van de oorzaken van het succes van de bpb-stemwijzer, aldus Hetterich. Waar in 2002 nog met scepsis naar de kieswijzer werd gekeken, vooral door de politieke partijen, is de belangstelling ervoor de afgelopen jaren sterk toegenomen: van 3,6 miljoen gebruikers in 2002 naar 6,7 miljoen in 2009 naar nu, vijf dagen voor de verkiezingen 9 miljoen. Hetterich: "De kieswijzer is een bekend en gerespecteerd middel voor politieke vorming geworden."

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/3147/kieswijzers-in-duitsland-populairder-dan-ooit>